

kontakt

Časopis o HIV-u i za HIV

ISSN 1820-9114

durex

Ko preživi, pričaće.

3+1 GRATIS

Sadržaj

Impressum:

Kontakt - časopis o HIV-u i za HIV

Izdavač:

Omladina jugoslovenske asocijacije za borbu protiv side - Omladina JAZAS-a

27. marta 35, 11000 Beograd, Srbija

Telefon: 011/330-2000

Fax: 011/330-3021

E-mail: office@jazas.rs

Za izdavača: Karlo Boras

Urednica: Ana Arsenijević

Saradnici: Tatijana Vučičević, Tomislav Vurušić, Momčilo Janjić, Julijana Jović

Lektura i korektura: Marija Rajić

Fotografija: Andrej Bereta

Dizajn: Coba & associates

Tiraž: 1000 kom.

Štampa: STOJKOV štamparija d.o.o.

CIP - Каталогизacija u
publikaciji
Narodna biblioteka Srbije,
Beograd

616.9 KONTAKT : časopis o HIV-u i za HIV / za
Izdavača Karlo Boras. - 2008, br. 1 (avgust) -
- Beograd (27. marta 35) : Omladina
JAZAS-a, 2008- (Novi Sad : Stojkov
štamparija). - 28 cm

Tromesečno
ISSN 1820 - 9114 = Kontakt (Beograd)
COBISS.SR - ID 150751500

Ana Arsenijević

Poštovani čitaoci,

Drugi broj Kontakta posvećen je Svetskom danu borbe protiv side koji je prvi put obeležen 1988. godine. Dvadeset godina kasnije, prilika je da se svi podsetimo koliko je toga urađeno, a šta nam još predstoji. Zato smo se i u ovom broju potrudili da vam prenesemo najnovije informacije, koje bi vam bile korisne i koje bi vas motivisale. Već na prvim stranicama očekuje vas intervju sa dr Ivanom Mišić iz Ministarstva zdravlja. Zatim će vam svoj program predstaviti AID +, koja je svoj rad bazirala na zaštiti prava i pružanja pomoći PLHIV. O najnovijim dešavanjima po pitanju HIV-a / AIDS-a u okruženju govoriće se iz Bosne i Hercegovine, a veoma uspešan program prevencije HIV-a / AIDS-a kod seksualnih radnica i radnika predstaviće JAZAS. To su samo neke od tema koje vas očekuju u ovom izdanju.

Prema najnovijim podacima, trećina zemalja u svetu nema zakonske regulative koje bi se ticale prava PLHIV. Samim tim, i društveni položaj PLHIV je u nezahvalnoj situaciji. Omladina JAZAS-a nastoji da i putem ovog časopisa utiče na poboljšanje tog položaja.

Zato vas ovom prilikom pozdravljamo ovogodišnjom sloganom Svetskog dana borbe protiv side: "Zaustavite AIDS. Održite obećanje!"

Ana Arsenijević,
Urednica Kontakta

INTERVJU

KAD MINISTARSTVO NAPRAVI MOST

Piše: Ana Arsenijević

Savet za praćenje projekta Global fond iz oblasti HIV i TB osnovala je Vlada RS u junu 2004. godine. Nakon toga, ovaj savet je u tri navrata doživeo izmene i dopune, a poslednja je bila nedavno – u septembru 2008. Savet trenutno čine 32 predstavnika. O njegovom funkcionisanju i mnogim drugim stvarima razgovarali smo sa **dr Ivanom Mišić**, predsednicom Nacionalnog koordinacionog tela za praćenje realizacije projekta Globalni fond u Srbiji

“Ministarstvo zdravlja je poslednjih godina značajno unapredilo svoje kapacitete u rukovođenju velikim projektima u oblasti zdravstva”

“Ja veoma volim i cenim svoj posao i smatram da, zajedno s timom iz Ministarstva zdravlja radim veoma korisne i značajne stvari u prilog građana Srbije.”

“Civilni sektor ima jako značajnu ulogu u državnom odgovoru na HIV/AIDS i, iskreno, nijednu efikasnu inicijativu, posebno u oblasti prevencije, ne bi mogla da zamislim bez organizacija civilnog društva.”

Od 2004. uključena sam u rad CCM-a i aktivno učestvujem u njegovoj transformaciji i unapređenju rada. Na samom početku razvoja GF projekta (2003), ovo telo činilo je nekoliko članova i rad se odvijao na tradicionalan način, bez jasno definisanih procedura učešća i odlučivanja. Uporedo s razvojem smernica GF za rad CCM-a, ali i s umnožavanjem aktivnosti na polju HIV-a i TB, naš CCM se stalno menjao i prilagođavao aktuelnim potrebama. Sve vreme ovo telo čine predstavnici vladinog, nevladinog, akademskog, verskog sektora, ali i osobe koje žive s HIV-om i predstavnici civilnog društva u Srbiji. Činjenicu da sam predsednik Saveta doživljam kao veliku odgovornost i želja mi je da članovi Saveta (CCM-a) imaju stvarno vlasništvo nad oba projekta. Mišljenja sam da članovi Saveta s pravom treba da očekuju aktivno učešće u odlučivanju i razvoju Global fond inicijative Srbije i da kao dobar tim zajedno delimo sva dostignuća i izazove u oblasti HIV-a i TB na našim prostorima “.

Srbija uspešno sprovodi projekat u vezi s tuberkulozom iz Runde 3 i projekat u vezi s HIV-om iz Runde 6 GF. Za oba ova projekta primarni primalac novca, možemo slobodno da kažemo menadžer projekta, je Ministarstvo zdravlja. Kako ocenjujete dosadašnju realizaciju aktivnosti?

Ministarstvo zdravlja je poslednjih godina značajno unapredilo svoje kapacitete u rukovođenju velikim projektima u oblasti zdravstva, što je i bio dobar preduslov da se prijavi za ulogu primarnog primaoca Global fond projekata. To je veoma značajan i ohrabrujući podatak koji s ponosom ističemo, jer ako se samo osvrnemo na neposredno okruženje, možemo videti da ove uloge nose druge institucije i organizacije, a ne ministarstva zdravlja. To je konkretan pokazatelj jačanja institucija.

Nedavno smo saznali da je Srbija predložena da dobije sredstva u Rundi 8 za HIV. To podrazumeva mnogo novina u radu, pre svega mislimo na saradnju vladinog i nevladinog sektora. Šta očekujete od ove nove runde GF?

Veoma nas je obradovala vest o podršci Global fonda u okviru osme runde i jasno ističem da je Savet doneo odluku o učešću na konkursu za pomenuta sredstva zahvaljujući jasno artikulisanju inicijativi civilnog sektora. Ministarstvo zdravlja je podržalo inicijativu i finansijski podržalo izradu projektnog dokumenta urađenog u saradnji sa svim partnerima na polju HIV-a. Očekujem da ćemo i dalje dobro i konstruktivno saradivati, jer imamo zajednički cilj i veliku odgovornost, a to je kontrola HIV epidemije i unapređenje položaja osoba koje žive s ovom bolešću.

Kako ocenjujete učešće civilnog sektora u državnom odgovoru na HIV/AIDS?

Civilni sektor ima jako značajnu ulogu u državnom odgovoru na HIV/AIDS i, iskreno, nijednu efikasnu inicijativu, posebno u oblasti prevencije, ne bih mogla da zamislim bez organizacija civilnog društva. U proteklih nekoliko godina i ovaj segment društva doživeo je značajne pozitivne promene, odnosno unapređenje sopstvenih kapaciteta. Imajući u vidu činjenicu da su nevladine organizacije produžena ruka ljudi koji čine naše društvo, Ministarstvo zdravlja će uvek imati „interes“ da ovaj most koristi ne bi li lakše doprlo do nekada teško dostupnih populacionih grupa. To je razlog zbog koga naša saradnja mora da bude na što je moguće boljem nivou.

Vi ste žena na odgovornom položaju u Vladi Srbije. Kako doživljavate posao kojim se bavite? Jeste li zadovoljni njime i da li je to ono o čemu ste maštali dok ste studirali?

Iskreno, dok sam studirala nikad nisam pomišljala da ću se baviti svojom poslom na ovaj način. Sticajem različitih okolnosti, svoju radnu karijeru započela sam van zdravstvenog sektora. Naime, moje prvo radno mesto bilo je u Crvenom krstu. Tada sam mislila da je to privremeno, međutim, nakon okončanja specijalizacije socijalne medicine, bilo je jasno da moje neposredno okruženje neće biti ordinacija, lekarska soba, operaciona sala. Kao specijalisti javno-zdravstvene discipline, moj pacijent nije pojedinac, već čitava populacija. To je i razlog za moj angažman u artikulisanju državnog odgovora na HIV. Ja veoma volim i cenim svoj posao i smatram da, zajedno s timom iz Ministarstva zdravlja, radim veoma korisne i značajne stvari u prilog građana Srbije. Kad bih ponovo birala, opredila bih se za istu disciplinu i vrstu posla.

Otkud vi u HIV-u? Da li je to bila vaša želja ili ste jednostavno raspoređeni u Ministarstvu zdravlja da se time bavite?

Ja u HIV-u – verovatno sticajem okolnosti. Godine 2003, kada smo sprovodili projekat HIV-a u prvoj rundi Global fonda, koordinativnu ulogu imalo je Ministarstvo za socijalna pitanja. Na njihovu inicijativu, traženo je da se projekat „premesti“ u Ministarstvo zdravlja i tom prilikom ja sam dobila tu dužnost. U početku mi je bilo teško, ali zahvaljujući razumevanju i podršci aktuelnog ministra, uspeali smo da u okviru našeg ministarstva stvorimo dovoljno prostora i mogućnosti za bavljenje HIV-om. Da smo to uradili adekvatno govore svi sledeći pozitivni događaji, materijalizovani kroz saradnju sa svim činionicima u oblasti HIV-a, naravno, uključujući i Global fond.

Kako vaša rodbina i prijatelji gledaju na to što se bavite HIV-om? Pričate li sa svojom porodicom o tome? Pričate li im o ljudskim sudbinama proisteklim iz infekcije HIV-om ili pravite profesionalnu distancu u odnosu na ovu bolest?

Kao što privatne probleme ne unosim u poslovni ambijent, na isti način se ophodim i prema odnosu poslovnih aktivnosti i porodice. Naravno, HIV je vrlo često tema razgovora s mojom decom i prijateljima. S njihove strane ne nailazim ni na kakvo nerazumevanje ili čuđenje. Naprotiv, sa dosta interesovanja i radoznalosti se raspituju o svim osobenostima koje nosi ova bolest, ali i život s njom. Često sam od strane svoje dece podstaknuta da s njima razgovaram o značaju prihvatanja svih vrsta različitosti, o toleranciji, dobroj komunikaciji, razumevanju. To, zapravo, i jesu teme iz šireg konteksta HIV-a, koje tada uvek adresiram.

I na kraju, jedno vrlo lično pitanje. Šta bi za vas bio najveći profesionalni uspeh? Šta još treba da se desi da u potpunosti budete zadovoljni svojim profesionalnim angažmanom i da kažete sebi da ste uspešna žena?

Moje kretanje kroz karijeru vođeno je velikom željom za usavršavanjem i ličnom izgradnjom. Za nepunih deset godina prošla sam sve instance u državnoj upravi - od samostalnog stručnog saradnika do pomoćnika ministra. Prema sebi oduvek imam stroge kriterijume. Ne rukovodim se osvajanjem neke funkcije ili položaja. Moj odnos prema poslu je uvek jasan, nezavisno od toga da li sam savetnik, načelnik ili pomoćnik ministra. Trudim se da uvek budem pre svega odgovorna, kompetentna, korektna i pouzdana, jer samo tako mogu da se dobro osećam u radnoj sredini. Imala sam sreću da su moji nadređeni u meni prepoznali dobrog saradnika i verovatno sam zato i imala uspešno kretanje na putu profesionalnog razvoja. To mene još više obavezuje i zato sam svesna činjenice da prostora za unapređenje i usavršavanje ima i te kako mnogo. Bez obzira na sve karakteristike mog profesionalnog života, moj uspeh cenim kroz uspeh svoje dece i prosperitet moje porodice. To je cilj, a sve ostalo su sredstva. Imajući sve to u vidu, osećam se ispunjeno i zadovoljno.

NJEGOVO VELIČANSTVO: KONDOM

Piše: Nada Veljković

Kada nekoga otvoreno pitate da li koristi kondom, odmah će vam reći da obavezno koristi. Međutim, kroz dalji razgovor, recimo sa mladim osobama uzrasta od 25 do 30 godina, saznajete da u „dugim“ vezama gotovo nikad ne koriste prezervativ. Razlog je, kako kažu, izgradnja poverenja između partnera i znanje o njegovoj/njenoj prošlosti. „Može da pokvari romantiku, a i odnos je nekako življi bez njega“. Dok smo sprovodili ovu mini anketu, pokazalo se da su isti ovi ispitanici bili dobro informisani o AIDS-u i polnim infekcijama. Svi su znali da kondom najpouzdanije štiti od AIDS-a, polno prenosivih infekcija, i neželjene trudnoće.

Prezervativ ili gumica ima veoma dugu istoriju. Prvi put se spominje oko 1200. godine pre naše ere, u Egiptu. Najstariji dokaz o korišćenju kondoma u Evropi potiče iz francuskih pećina. Rimljani su ih pravili od creva ovce, u Japanu od tanke kože. U petnaestom veku u Italiji pravili su ih od platna, lanene navlake. „Engleski jahači kaput“ je naziv za prezervativ koji je koristio najpoznatiji svetski ljubavnik – Kazanova. Istorija kondoma pominje i Markiza de Sada koji je koristio „modele“ izradene od slanine.

Moderna istorija prezervativa počinje 1840. godine uvođenjem vulkanizacijske gume, što znači da je kondom postao elastičan, mek, a istovremeno i jak. Iako su 1861. reklamirani u američkim novinama „New York Times“, već 1873. godine zakonom zabranjuje se reklamiranje svih kontraceptivnih sredstava.

Do 1920. godine većina kondoma izrađivana je ručno. Takvi kondomi bili su sumnjivog kvaliteta, a rok trajanja bio im je kratak. Frederick Killian je 1919. inicirao izradu kondoma od lateksa. Ovakvi kondomi duže su trajali, bili su tanji i bez neprijatnih mirisa. Već 1930. godine, 15 najvećih proizvođača u Americi izrađivali su 1.5 miliona komada na dan. Prvi podmazan (lubrikovan) kondom izradio je „Durex“ u Engleskoj, 1957.

Kondom je doživeo „revoluciju“ osamdesetih godina 20. veka, kada je AIDS prepoznata kao neizlečiva bolest. Prezervativi tada postaju dostupni i u pabovima, barovima, supermarketima i ostalim javnim mestima.

Devedesetih se pojavljuju prvi obojeni i aromatizovani kondomi.

Prezervativ je danas jedno od najčešćih i najšire upotrebljivanih sredstava

za kontracepciju i zaštitu od polno prenosivih bolesti.

O tradiciji upotrebe kondoma u Srbiji razgovarali smo sa prof. Dr Bojanom Žikićem (Filozofski fakultet, studijska grupa za etnologiju i antropologiju)

„Ako govorimo o našem društvu, mislim da se i dalje nismo oslobodili koncepta polnosti koji je vladao i u tradicionalnoj kulturi 19. veka. Kao i većina tradicionalnih zajednica, i naša je bila pronatalistički određena, odnosno radanje je bilo društveno poželjno. Obeshrabrivane su, implicitno pre nego eksplicitno, metode kontrolisanja fertiliteta, mada to ne znači da ih nije bilo. I danas se susrećemo sa sličnim društvenim kontekstom. Najčešće se smatralo da je odgovornost metoda kontrole na ženi. U Srbiji su najzastupljenija sredstva za sprečavanje začeća i zaštite bila ona, koja bismo mogli, uslovno rečeno, u kulturnom smislu, da pripišemo ženi. U 19. veku žene su koristile velike listove kupusa kao neku vrstu introuterinskih uložaka.

Diskutabilno je da li je, i koliko, u tradicionalnom načinu života bilo rašireno korišćenje kondoma kao navlake za penis. Do širenja njegove upotrebe dolazi tek sa razvojem gradske kulture, urbanog načina života. Ono što je vrlo zanimljivo, razlog nevoljnosti da se korišćenje „muškog“ kondoma prihvati kao aspekt normalne seksualnosti, jeste to što je najranije korišćenje kondoma bilo zastupljeno samo kod mušterija seksualnih radnica. Po prvim bordelima, ili javnim kućama, bilo je propisano, po francuskom uzoru, korišćenje kondoma ili nakurnjaka.

Prvi kondomi izrađivani su od debelog creva, buraga, od želuca domaćih životinja. Pre svega je bilo korišćeno svinjsko crevo kao najčvršće, ili teleći

želudac. Takođe su šiveni i od platna. Mada su ti kondomi od platna više bili na ceni zbog neke vrste statusnog simbola nego zbog pouzdanosti.

Uglavnom su bili uvoženi sa Zapada (Francuska, Austro-ugarska). U Srbiji, prve zanatlije koji su se bavile izradom kondoma bili su mesari, ali nisu se time javno bavili. Jer, kao što sam pomenuo, sve vreme je vladala ta stigma - da je korišćenje kondoma nepristojno, nešto što se ne smatra do kraja prihvatljivim, ali s druge strane, nije ni do kraja žigosano. Kondom se nikad nije koristio sa ženom (kao bračnim drugom), jer je brak imao pre ekonomsku nego emocionalnu svrhu. A iz tog „ekonomskog“ braka proizvod su bila deca.

„Epidemija AIDS-a je zapravo počela da menja mišljenje čemu zapravo služe kondomi. Ranije su shvatani samo kao kontraceptivno sredstvo, i (ne)korišćeni ravnopravno kao i ostala kontraceptivna sredstva. Mislim da sa podizanjem svesti o AIDS-u, i o tome da ta bolest ne pogađa samo, pežorativno rečeno „kurve, narkomane i pedere“, odnosno one grupe koje su vulnerabilnije na ovu bolest. Pošto AIDS nije društvena kategorija, već biološka, niko nije imun na ovaj virus.

Svest o efikasnijim načinima zaštite, a kondom to jeste, počela je da se razvija ka širem shvatanju da se treba zaštititi i u svakodnevnom odnosu“ smatra Bojan Žikić.

Doktorka Viktorija Cucić o pouzdanosti kondoma, kao i o razlozima za (ne)korišćenje kondoma za časopis „Kontakt“ kaže: „Brojni laboratoriski dokazi nedvosmisleno potvrđuju da korektna upotreba kondoma pri svakom seksualnom odnosu značajno redukuje rizik od HIV-a.

Naravno, još uvek postoje sredine u

“ Najranije korišćenje kondoma je bilo zastupljeno samo kod mušterija seksualnih radnica. Po prvim bordelima, ili javnim kućama, bilo je propisano, po francuskom uzoru, korišćenje kondoma ili nakurnjaka. “

Dr Bojan Žikić

“ Istraživanja pokazuju da, kada je u pitanju upotreba kondoma, devojke i mlade žene nevoljnost upotrebe objašnjavaju nesigurnošću i strepnjom da bi taj „postupak“ naglo prekinuo intimnost i upropastio spontanost. “

Dr Viktorija Cucić

kojima je kondom nedostupan iz niza ekonomskih, socijalnih, religijskih i drugih razloga. Njegova upotreba uslovljena je i nizom pitanja vezanim za rodne razlike i položaj žene u različitim sociokulturalnim sredinama .

I to je, verovatno, i izvoriste najvećih prepreka za korišćenje muškog kondoma.

Odluka o tome hoće ili se ili neće kondom koristiti, kao i kada i u kojim okolnostima, prevashodno je u rukama muškarca. Da bi odluka bila zajednička potrebno je mnogo uraditi na osnaženju žene.

Oснажена žena je nezavisna u svojim odlukama, sa znanjem i svešću o zdravlju i obavezama prema sebi, partneru i potomstvu, žena koja poseduje veštine pregovaranja sa svojim partnerom i snagu da se izbori za ono što smatra pravilnim postupkom.

Korišćenje kondoma je **PODELJENA ODGOVORNOST**, kako u heteroseksualnim tako i u homoseksualnim relacijama .

Zbog toga programi promocije kondoma moraju biti deo sveobuhvatne preventivne kampanje usmerene na razvoj zajedničke partnerske odgovornosti za seksualno zdravlje.

Posebno značajan deo toga su programi koji uključuju smanjenje vulnerabilnosti žene.

Iznenadujuće je da u našoj sredini, na izgled emancipovana, slobodna devojka, koja emituje smelost, zapravo vrlo krha žena koja odluku o korišćenju kondoma prepušta svom dečku. Ona se ne oseća sigurno ni prijatno da insistira i vrlo retko ima kondom kod sebe da ga ponudi.

Za osobe gde postoji ekonomska ili druga zavisnost od partnera pregovaranje o upotrebi kondoma skoro da ne postoji.”

Ženski kondom

Svi znaju za tzv „muške kondome“, ali manje je onih koji znaju da postoje i druge vrste kondoma. Ženski kondom ili femidom, prvi put se pojavio na tržištu 1992. godine, i dočekan je sa izuzetnim odobravanjem.

„Laboratorijske studije pokazale su da on predstavlja sigurnu barijeru u prenošenju polnih infekcija pa i AIDS-a, i da nema nikakvih neželjenih dejstava. No, bez sumnje, njegova najveća prednost je u tome što je u ovom slučaju tehnologija u vlasti žene.“ smatra Viktorija Cucić, i dodaje: „Žena je ta koja donosi odluku o korišćenju i može je primeniti znatno pre samog seksualnog odnosa. Dakle, može bez straha i brige da uđe u odnos.“

Studije sprovedene 1997. godine u 41 zemlji sveta pokazale su da se 50-70 % osoba oba pola veoma pozitivno izražava o femidomu. Muškarci smatraju da

je pogodan jer ne smanjuje seksualno uživanje i ne ometa spontanost seksualnih odnosa. Žene iznad svega ističu kontrolu nad situacijom.

Međutim, ako je ženski kondom toliko značajan, savršeniji i od klasičnog kondoma, zašto ga nema toliko u upotrebi?

„Visoka cena femidoma i nemogućnost ponovljenog korišćenja za sada su glavni nedostaci koji se pominju. To su, verovatno i uzroci njegove male dostupnosti svuda pa i kod nas.“, kaže Viktorija Cucić i zaključuje da se traganje za novim preventivnim tehnologijama koje ne bi bile prepreka životu i lepotama koje on nudi u ljudskim relacijama – nastavlja. **KONDOM** ostaje za sada suveren.

„U stabilnim vezama gde se podrazumeva da se odluke bitne za život donose zajednički, gde je HIV status oba partnera negativan, i gde je obostrana vernost

konstanta u koju se ne sumnja, gde se **NIKADA** ne koriste tuđi ili zajednički špricevi i igle – upotreba kondoma u HIV prevenciji nije ni potrebna.,,

Istraživanja pokazuju da, kada je u pitanju upotreba kondoma, devojke i mlade žene nevoljnost upotrebe objašnjavaju nesigurnošću i strepnjom da bi taj „postupak“ naglo prekinuo intimnost i upropastio spontanost. Ali, prezervativu se još više opiru njihovi partneri. Kod odraslih se situacija menja. Žene posle tridesete su opuštenije i žele zaštitu koju često smatraju dokazom ljubavi, a tako misle muškarci, koji se osim toga uz prezervativ osećaju sigurniji.

Svako od nas treba da ima na umu, da trenutno ne postoji ništa dostupnije i savršenije za zaštitu svog života od neizlečivih bolesti od kondoma. Samo „poverenje“ u partnera nije dovoljno dobar razlog da ga ne koristite.

IZ
LIČNOG
UGLA

IVAN MILOŠEVIĆ "HIVIĆ PLUSIĆ"

Piše: Tanja Vučićević

“ Farmaceutska mafija plaši se da na tržište izbaci pravi lekić, jer ce izgubiti profit koji joj donose tone starih lekova. I to je samo pitanje vremena kada će se pojaviti taj lek, smo što neko ima više, a neko manje vremena

“

Ovo je zanimljiva priča o neobičnom čoveku koji više nije sa nama. Možda zvuči kao otrcana fraza ali ja sam zaista ponosna i sretna što sam na neki način učestvovala, zadnjih tri godine, u njegovom životu. Poznavati čoveka kao što je bio Ivan Milošević je nesumnjivo velika privilegija i čast. Svi koji su ga makar površno poznavali znaju o čemu govorim, a oni drugi koji nisu imali tu priliku čitajući ovaj tekst saznaće Ivanovu jedinstvenu priču.

Rođen u Kragujevcu, pre 59 godina, po zanimanju mašinski tehničar, Ivan je vodio ispunjen život, sve do 2004. godine kada je posle duže bolesti saznao da je HIV pozitivan. Srećno razveden, otac odraslog sina, Ivan je prihvatio novonastalu situaciju vrlo pribrano, bez panike i velike drame. Nije bio siguran kako je dobio virus, ali je sumnjao da je zaražen još 1984. godine putem transfuzije krvi prilikom operacije mozga zbog aneurizma (proširenje krvnih sudova). Heteroseksualno opredeljen, stupio je u kontakt sa svim svojim buvšim intimnim prijateljicama i saznao da nijedna nije bila zaražena virusom.

Ivan je, na sreću, imao podršku od svojih najbližih, sina i bivše supruge i nekolicine prijatelja. Doduše, neki su ga "prijatelji" u startu odbacili i tada je shvatio da je došao pravi momenat da sam razgraniči ko mu je prijatelj a ko nije i da to prihvati bez osude.

Ivan sam nikad nije krio svoj status HIV pozitivnog od najbližih, ali je smatrao da šira sredina to ne mora da zna. Jednom prilikom mi je rekao : "Ovo je ipak Srbija i ovde je potpuno normalno da si u jednom trenutku car, a u drugom totalni kreten, i naši ljudi ne prave neku veliku razliku između toga".

Ono sto je specifično za Ivana je to da je on uvek imao samo reči hvale za lekare sa šestog odeljenja, infektivne klinike i sve medicinsko osoblje koje tamo radi. Cenio je i postovao Dr. Jeftovića, Dr. Ranina, a doktorku Dubravku Selimović je voleo kao rođenu sestru. Za nju je bio izuzetno vezan, gledajući je kao najboljeg prijatelja koji itekako zna šta je za njega dobro. Mnogo je voleo da poklanja dragim ljudima, a svojoj najdražoj doktorki Dudi jednom prilikom poklonio je maramu u njenoj omiljenoj boji i tako pokazao svoju ljubav.

Ivana su zbog njegovog uvek vedrog i optimističnog duha voleli i njegovi lekari i drugi pacijanti. Nije mu bilo strano da se šali na svoj račun. Virus je zvao Hivić Plusić i prihvatao ga je kao sastavni deo života i sebe samoga. Često je govorio: "Ja stavim svoj Hivić pod mišku i teram dalje. Tu nema neke velike životne filozofije, prihvaćiš to što imaš i samo teraš napred".

Baš je zbog tog svog pozitivnog stava bio omiljen među ostalim HIV pozitivnim osobama, jer je zaista retkost da neko sa takvim statusom uvek ima snage da se našali, da uspe druge da "podigne" i da im snage da se bore i opstanu.

Ivan je imao i teoriju da za svaku bolest ima leka pa tako i za HIV. Pomalo je kroz šalu pričao: "Farmaceutska mafija plaši se da na tržište izbaci pravi lekić, jer ce izgubiti profit koji joj donose tone starih lekova. I to je samo pitanje vremena kada će se pojaviti taj lek, smo što neko ima više, a neko manje vremena".

Na našu veliku žalost legendarni Ivan imao je manje vremena i nije dočekao taj "pravi lekić".

PREVENCIJA HIV-A KOD OSOBA KOJE SE BAVE PROSTITUCIJOM U BEOGRADU

Piše: za JAZAS tim
mr sci. prim. dr Dragan Ilić, direktor JAZAS-a

Kao prva nevladina organizacija koja je započela rad na preventivnim aktivnostima po pitanju HIV-a / AIDS-a, JAZAS je svoj rad zasnivao na širokom polju delovanja, obuhvatajući različite ciljne grupe. Od početka 2000. godine, kada seksualni put, po svim istraživanjima, preuzima primat u načinu prenošenja HIV-a, JAZAS svoje aktivnosti usmerava na i seksualne radnike i radnice, kao grupu koja je najviše ugrožena ovim načinom prenošenja.

“ Osnovne teme projekata spadaju u oblast javnog zdravlja i promocije zdravlja kroz preventivne programe, osnaženje, edukaciju, participatorni pristup i poštovanje ljudskih prava svih na koje se program odnosi. ”

Piše: dr Dragan Ilić

Prostitucija je stara pojava, koju nije uspeo da zaustavi ili iskoreni nijedan zakon ili društvena mera.

Od kad postoji, predstavljala je visoko stigmatizovanu pojavu, a ljudi koji se njome bave, mahom žene, visoko stigmatizovanu grupu, lociranu na marginama zajednice, proganjanu i zlostavljaju. To se, po pravilu, nije odnosilo i na korisnike seksualnih usluga.

Skoro da ne postoji period u istoriji kad su prostitutke bile slobodne od proganjanja i nasilja. Kao uzroci za progon najčešće su navođeni zdravstveni razlozi, odnosno zdravstveno ugrožavanje čitave populacije. S pojavom HIV-a, prostitutke bivaju, u početku, i od javno-zdravstvenih radnika prepoznate kao ključne za epidemiju.

Iako su ranija iskustva već pokazala da je najveći broj zdravstveno-socijalnih mera koje u sebi sadrže elemente prinude i krivičnog gonjenja donosio više štete nego koristi, ipak se, s pojavom AIDS-a, ponovo započelo s takvim akcijama.

No, stručna argumentacija o neefikasnosti ovih mera bila je

veoma obimna, te su se, paralelno s represivnim pristupima, u mnogim zemljama počeli razvijati programi prevencije za ovu populaciju, bazirani na savremenim javno-zdravstvenim principima i ljudskim pravima.

Iako zemlja niske HIV prevalencije, Srbija je, prema rezultatima istraživanja, bila i ostala suočena s istim kontekstualnim faktorima koji su uslovlili epidemiju u drugim zemljama (socijalna nestabilnost, nezaposlenost, posebno žena, migracije, veliki broj izbeglica, promene u moralnim i seksualnim standardima, rizično ponašanje, porast vulnerabilnosti za veliki broj marginizovanih grupa itd). Kao rezultat narasle ekonomske deprivacije, neformalne povezanosti ekonomije i kriminala, nefunkcionisanja velikog broja institucija i drugih faktora - posebno su porasli alkoholizam, narkomanija i komercijalni seks.

Programi prevencije, s izuzetno limitiranim sredstvima, nisko rangirani na listi zdravstveno-političkih prioriteta, fokusirani su na ono što se moglo i znalo - opštu populaciju i mlade. Programi i intervencija usmerenih na vulnerabilne grupe, naročito seksualne radnike i radnice, nije bilo.

Zbog toga je JAZAS 2004. godine s oduševljenjem prihvatio poziv da, zajedno sa NVO iz Sofije „Zdravlje i socijalni razvoj“ - HESED, podnese predlog projekta za seksualne radnice holandskoj Fondaciji za kontrolu polno prenosnih infekcija (u daljem tekstu - SOAIDS), koju je holandska vlada, kao finansijer, nominovala za implementatora projekta. Snaga prevencije (Power of Prevention, POP) prvi je projekat koji je ova fondacija finansirala i kojim je i zvanično počela implementacija na području Beograda.

Nekako u isto vreme, interesovanje za probleme HIV vulnerabilnih grupa u Srbiji pokazala je i vlada Velike Britanije, preko Imperijal koledža u Londonu, kao implementatora.

U predlogu projekta za ovog finansijera JAZAS je proširio polje delovanja, s ulične prostitucije na neke druge oblike. Predloženo je proširenje aktivnosti koje su već bile obuhvaćene projektom POP. Tako je Imperijal koledž finansirao projekat pod nazivom „Za manji rizik u komercijalnom seksu“, koji je doprineo pokretanju tema javnog zalaganja za pitanja vezana za seksualni rad i položaj seksualnih radnica i

“ Programi prevencije, s izuzetno limitiranim sredstvima, nisko rangirani na listi zdravstveno-političkih prioriteta, fokusirani su na ono što se moglo i znalo - opštu populaciju i mlade. Programa i intervencija usmerenih na vulnerabilne grupe, naročito seksualne radnike i radnice, nije bilo. ”

radnika u Srbiji. Odlični rezultati projekta POP doveli su do nastavka saradnje s holandskim partnerima, koji su 2008. godine odobrili novi četvorogodišnji projekat ASA. U okviru ovog projekta biće realizovane brojne aktivnosti među seksualnim radnicima i radnicama u Beogradu i Novom Pazaru.

Programom Global fonda u Srbiji, JAZAS-u su poverene brojne aktivnosti prevencije HIV-a među seksualnim radnicama/cima u Beogradu. Potreba za pružanjem dodatnih usluga osobama koje se bave prostitucijom navela je JAZAS da, u partnerstvu sa Fondom za otvoreno društvo, SOAIDS-om i Global fondom, otvori i Drop-in centar i intenzivira rad s osobama koje se bave „in door“ prostitucijom. Zahvaljujući podršci švajcarske NVO „Partnerstvo za zdravlje“, JAZAS je počeo pripremu i organizovanje grupa za samopomoć seksualnih radnika/ca.

Osnovne teme projekata spadaju u oblast javnog zdravlja i promocije zdravlja kroz preventivne programe, osnaženje, edukaciju, participatorni pristup i poštovanje ljudskih prava svih na koje se program odnosi.

Do sada su ostvarene sledeće aktivnosti:

U okviru „Outreach“ pristupa,

edukovano je 20 terenskih radnika koji u parovima (muško i žensko), u adekvatnoj uniformi i sa bedžom rade na „hot spotovima“ u gradu, po određenom rasporedu – već četiri godine. Njihov rad uključuje pružanje informacija o:

HIV-u i polno prenosivim infekcijama, načinima zaštite, razlozima za zaštitu, rizičnom ponašanju, koliki je rizik u kojim situacijama i kako se može smanjiti, alkoholu i drogi, posebno intravenskom korišćenju droga i njihovom uticaju na porast rizika; značaju dobrovoljnog, poverljivog savetovanja i testiranja; drugim problemima vezanim za zdravlje i zdravstvene potrebe.

Radnici ohrabruju korisnike da sami definišu svoje probleme i potrebe, dele edukativni (agitke, brošure), kao i preventivni materijala (kondomi, lubrikanti).

Pored toga „outreach“ radnici ih upućuju na mobilnu medicinsku jedinicu i na druge nivoe zaštite ako postoji potreba. Rad „outreach“ radnika stalno se supevizira, prati i evaluira.

Formirane su dve mobilne medicinske jedinice u kojima rade 4 lekara i savetnici za VCT (dermatovenerolog, lekar pšte medicine, ginekolog, psihijatar). Mobilna jedinica, u kojoj se

lekari smenjuju u skladu s potrebama istaknutim na terenu, odlazi na „hot spotove“, obavlja preglede, razgovore, dobrovoljno, poverljivo savetovanje, testiranje i upućivanje na druge nivoe zaštite.

U okviru projekta organizuju se edukativni seminari za policiju, u okviru kojih su predstavnici MUP-a Srbije bili u studijskim posetama Bugarskoj i Holandiji. Pored toga, edukacija se sprovodi i za zdravstvene radnike, socijalne radnike, predstavnike lokalnih zajednica, predstavnike medija, parnjačke edukatore (seksualne radnike/radnice koji edukuju svoje kolegice i kolege), „outreach“ radnike iz cele Srbije, rad na dobrovoljnom i poverljivom testiranju i savetovanju o HIV-u, rad s vulnerabilnim grupama partnera u Novom Sadu, Somboru i Nišu.

Do sada su održana i tri okrugla stola, sa sledećim temama:

„Javno-zdravstveni aspekti prostitucije u Beogradu i Srbiji“;
 „Prostitucija kao javno-zdravstveni problem u Srbiji“;
 „Programi i intervencije za vulnerabilne grupe - mogućnosti i problemi“.

Kroz saradnju sa Međudodeljenjskim odborom za sidu SANU, organizovano je nekoliko skupova, publikovani zbornici radova i izdat poseban broj časopisa „Socijalna misao“, posvećen pitanjima prostitucije. Takođe su publikovani vodiči za PPI, DPST i za „outreach“ rad.

Rad JAZAS-a prate i mediji. U saradnji sa B92 i nacionalnom televizijom urađeno je nekoliko dokumentarnih prikaza aktivnosti, a ostvarena je saradnja s nedeljnim i dnevnim listovima.

Iskustva projekta preneti su na brojnim kongresima i skupovima u zemlji i inostranstvu. Kao posebno priznanje ističemo članstvo u Civil Society Forum, European Community Brisel i članstvo u SWAN mreži.

Kako nam je u interesu da se dobra praksa širi, članovi JAZAS tima održali su edukativne seminare u Novom Sadu, Nišu, Subotici, Somboru i Novom Pazaru. Dalji razvoj ovih projekata ostavljen je lokalnim inicijativama, a u nekim mestima JAZAS direktno pomaže uspostavljanje i izgradnju kapaciteta organizacija za rad s osobama koje se bave prostitucijom.

Publikovanje edukativnog materijala za seksualne radnike/ce prati naš rad u svakoj godini projekta. Materijal je prilagođen mogućnostima i obrazovnom nivou seksualnih radnika.

Svi ovi projekti predstavljaju adekvatne odgovore u traganju za rešavanjem javno-zdravstvenih problema komercijalnog seksa u Beogradu i Srbiji.

Naš dosadašnji rad ukazuje i na značaj postojanja usluga i programa koji su posebno prilagođeni problemima visoko vulnerabilne grupe kao što su seksualni radnici. Takvih usluga i programa nije bilo i još uvek nema u zvaničnom zdravstvenom i socijalnom sistemu. Projekti takođe ukazuju na potrebu dobro edukovanih stručnjaka, koji te usluge i programe mogu da realizuju. Iako je jedan broj stručnjaka edukovan, to je još nedovoljno za probleme velikog grada. JAZAS je sve ove projekte dizajnirao i implementirao, i njihov opstanak zavisi od daljih izvora finansiranja. Ali, za održivost projekta i širu primenu njegovih iskustava i rezultata izuzetno je važno da se stvore mogućnosti da ih sistem prihvati i ugradi u sebe. To jedino može da omogućiti održivost aktivnosti i njihov dalji razvoj.

Otkazana tribina o legalizaciji i destigmatizaciji seksualnog rada

Tribina posvećena legalizaciji i destigmatizaciji seksualnog rada, koja je trebalo da bude održana 28. 10. 2008. na beogradskom Filozofskom fakultetu, otkazana je zbog pritiska kome su bile izložene gošće - seksualne radnice Vendi Vinegret iz San Franciska i Marijana Jonker iz Amsterdama.

Razlog za otkazivanje tribine jeste naslovna strana lista „Gazeta“ od 27. 10, koji je uz sliku Vendi Vinegret, jedne od učesnica, stavio kao glavni naslov sledeći komentar, ujedno i poziv na linč: „Američka kurva predaje srpskim studentima!!!!“. Dekan Filozofskog fakulteta Aleksandar Kostić je nakon toga zabranio održavanje tribine. S druge strane, sudeći po izjavama organizatora tribine, studenata Filozofskog fakulteta, učesnice su zabrinute za svoju sigurnost i izjavile su da veruju kako bi njihovo pojavljivanje, u ovoj situaciji, direktno naštetilo ovdašnjim seksualnim radnicama.

Jedna od spomenutih gošći, Vendi Vinegret, uspela je dva dana ranije da održi tribinu u kulturnom centru REX, na temu „Aktivizam seksualnih radnika i radnica“.

PSIHOLOŠKA PODRŠKA OSOBAMA POGOĐENIM HIV-OM

Piše: ispred IAN-a Biljana Petrović

Po principima DPST-a (dobrovoljnog, poverljivog savetovanja i testiranja) rezultati testa uvek se saopštavaju lično, a nakon toga osoba, ukoliko želi, može da se priključi programu savetovanja. No, od trenutka kada se sazna da je rezultat testa pozitivan počinje život pun izazova. Izazovi nisu samo zdravstveni, već se menjaju i odnosi sa okolinom i bližnjima. Mnogi ljudi svedoče da im se par meseci posle saznavanja statusa promenilo i ponašanje. Iz tih razloga naša tema ovoga puta je psihološka podrška osobama pogođenim HIV-om.

Mehanizmi koji povezuju HIV i mentalno zdravlje:

Određeni mentalni poremećaji neke ljude dovode u povećani rizik od HIV infekcije – npr, intravenska upotreba droga, alkoholizam, depresije i drugi poremećaji koji utiču na moć rasuđivanja ove ljude čine vulnerabilnijim prema HIV infekciji. Isti ti mentalni poremećaji ljude koji su već inficirani HIV-om mogu učiniti manje sposobnim da infekciju drže pod kontrolom. Mentalno zdravlje i HIV su tesno povezani, jer se različiti psihološki i psihijatrijski problemi javljaju u svakom od stadijuma HIV-a i AIDS-a. Život s HIV-om, od trenutka spoznaje statusa, preko svakodnevnog tereta stigme i diskriminacije, pa do strahova za zdravlje i straha od smrti, pogodno je tlo za pojavu

različitih simptoma iz ovog domena. Još jedna veza koja je posebno važna jeste sprema mentalnog i fizičkog zdravlja, pre svega uticaj oštećenog mentalnog zdravlja na posvećenost terapiji. Ljudi koji žive s HIV-om/AIDS-om, a koji su depresivni ili zloupotrebljavaju drogu ili alkohol, slabije se pridržavaju tretmana, tj. imaju teškoće da slede pravila lečenja ARV terapije. Nepridržavanje terapije dovodi do niza problema na individualnom, porodičnom i društvenom nivou. Na individualnom nivou može dovesti do pogoršanja zdravlja, na porodičnom nivou - porodici je teže da se nosi s HIV-om kada je inficirani član bolestan, na nivou zdravstvene zaštite - ustanove i

lekari su u problemu zbog rezistencije na lek (jer se rezistencijom smanjuje kombinacija raspoloživih i za tog pacijenta efikasnih lekova). I na kraju, društvo ima teškoće da finansijski opravda troškove terapije, kao i da motiviše takvu osobu da se odgovorno ponaša prema drugima i prema sebi, tj. da se pridržava pravila tretmana, ali i pravila prevencije.

Postoje i brojni medicinski faktori koji povezuju HIV i mentalno zdravlje, na primer:

neki oblici HIV virusa utiču na ćelije ljudskog mozga i na taj način daju sliku mentalnog poremećaja (npr, dementna stanja prouzrokovana HIV infekcijom); kod ovih faktora, treba imati u vidu interakciju ARV terapije i psihijatrijskih lekova. S jedne strane, određeni lekovi ARV terapije u interakciji s određenim psihijatrijskim lekovima smanjuju ili povećavaju dejstvo jednih ili drugih, a s druge strane, ARV terapija kao neželje efekte može da ima simptome poremećaja mentalnog zdravlja (anksioznost, poremećaj sna, osećanja tuge). Uz podršku Globalne inicijative u psihijatriji i Ekspertskog centra za MZ i HIV, koji radi u IAN-u, na naš jezik je prevedena brošura SZO koja se detaljno bavi ovom temom.

Savetovanje i HIV

Značaj mentalnog zdravlja za HIV zajednicu naša organizacija prepoznala je i kada je u okviru projekta „Sveobuhvatna podrška za ljude koji žive s HIV-om, članove njihovih porodica

i pomagače“ osmislila program Psihološke podrške za osobe pogođene HIV-om.

U okviru pomenutog programa, u IAN-u nudimo više oblika psihološke pomoći:

Individualni razgovori - ukoliko osoba želi da nešto razmeni u poverljivoj i sigurnoj atmosferi.
Grupa samopomoći – ukoliko postoji potreba za druženjem i razmenom osećanja i mišljenja u grupnoj atmosferi.
Supervizijski razgovori - ukoliko je osoba pružalac usluga i želi da porazgovara o svojim dilemama u vezi s podrškom koju pruža.

Principi savetovanja:

Lečenje psihičkih tegoba razgovorom je način koji ljudi koriste još od davnina, kada žele da pomognu jedni drugima. Međutim, od pre 100 godina taj način pretače se u metod psihoterapije. Danas postoje mnogi psihoterapijski pravci, razvile su se mnoge škole i tehnike kojima se stručnjaci služe kako bi pomogli osobi koja ima određene psihičke tegobe. I pored međusobnih razlika, svi se slažu u jednom - psihološko savetovanje je kvalitetno kada se poštuje određena procedura. Ta procedura uključuje: određeni seting, pravila rada, cilj rada, korišćenje određenih tehnika, dogovor o dužini rada, obaveštenost klijenta o svemu ovome pre početka rada. Bez obzira na teorijski pristup u radu i na cilj savetovanja, savetovanje obavezno podrazumeva DISKRECIJU – to jest, poverljivost.

Savetovanje izgleda ovako:

Osoba koja ima određeni problem, poteškoću ili neku drugu potrebu, zakaže razgovor sa savetnikom koji je na raspolaganju u određenom centru. Nakon toga, ta osoba dolazi u centar u zakazanom terminu, gde je savetnik prima. Prostorija u kojoj se obavlja razgovor je prijatna i lepo uređena. Razgovor traje određeno vreme (najčešće 50 minuta do sat vremena), a pri prvom susretu savetnik se upoznaje s klijentovom pričom i u odnosu na ta saznanja donosi odluku o tome da li će raditi. U zavisnosti od procene savetnika i utiska klijenta, koji takođe procenjuje savetnika, dogovaraju se o tome da li će raditi zajedno. Takođe se dogovaraju o vremenu i mestu susreta, koliko često, kog dana i koliko dugo će sveukupno savetovanje trajati. Savetnik govori o načinu njihovog budućeg rada, povreljivosti i odgovara na pitanja koja interesuju klijenta. Dalji tok savetovanja zavisi od cilja koji su klijent i savetnik zajedno postavili, kao i od sadržaja koje klijent donosi na seanse.

Dobro savetovanje uključuje: uspostavljanje kvalitetnog odnosa između savetnika i klijenta; pažljivo slušanje klijenta; pomaganje klijentima da osećaju i da razumeju svoja osećanja; pomaganje klijentu da ispriča svoju priču; pomaganje klijentu da prepozna svoje potrebe i nađe adekvatan način da ih zadovolji; davanje ispravnih i adekvatnih informacija; pomaganje klijentima da promišljanjem donesu neke odluke; pomaganje klijentima da prepoznaju i iskoriste svoje kvalitete.

Savetovanje ne uključuje davanje saveta klijentima o tome šta se mora raditi, donošenje odluka umesto klijenata, procenjivanje i osuđivanje klijenata, optuživanje klijenata, pridikovanje i držanje predavanja, davanje obećanja koja ne možete ispuniti.

Svrha savetovanja ljudi pogođenih HIV-om jeste podrška da se lakše nose s emocijama i problemima kada otkriju da su inficirani, kada je inficiran neko iz njihovog okruženja, kada se nađu u nekoj od teških faza bolesti, kada se nađu u nekoj od kriza koje se dešavaju u životu s HIV-om, kada se nađu ispred neke od važnih odluka u životu i kada se pitaju kako da se zaštite od reinfekcije i kako da zaštite ljude oko sebe.

Cilj savetovanja jeste da se osobama koje žive s HIV-om pomogne da naprave dobar izbor, donesu odluke koje će im produžiti život i poboljšati kvalitet življenja.

Prilikom pisanja ovog teksta služili smo se tekstovima publikacije Svetske zdravstvene organizacije, ciklus „Mentalno zdravlje i HIV/AIDS“ i našim iskustvom.

*Broj telefona LAN-a za dodatne informacije i zakazivanje je:
011 3617 205*

**AHRO - Međunarodna HIV/AIDS konferencija:
Izazovi i pregledi, od 15. 12. do 17. 12. 2008,
London, Engleska**

Konferencija je otvorena za sve koji su zainteresovani za sprečavanje širenja HIV/AIDS na globalnom nivou. Biće reči o svim aspektima HIV-a i AIDS-a, od patogenih mehanizama, epidemiologije, do prevencije i terapije. Organizatori očekuju da će učesnici iz razvijenih i nerazvijenih zemalja dati svoj doprinos, koji će voditi ka poboljšanju dijagnostike, terapije i preventivnih strategija za HIV/AIDS. Posebna sesija nosiće naziv "Scenariji iz Afrike", gde će svoja iskustva izneti svi oni koji su pogođeni situacijom u Africi po pitanju HIV/AIDS.

Više informacija možete naći na: www.ahrohivaid2008.org/.

**Četvrta međunarodna konferencija o stigmati i
diskriminaciji: Dokazi i akcija, od 21. 1. do 23. 1.
2009, u Londonu, Engleska**

Na ovoj konferenciji okupiće se vodeći svetski istraživači koji se bave stigmom i diskriminacijom na polju mentalnog zdravlja. Cilj konferencije jeste da se predstave i najnovije tehnike i metode koje uspešno funkcionišu kada je u pitanju suzbijanje stigme i diskriminacije kod manjinskih grupa.

**12. međunarodni simpozijum o HIV lekovima, od
14. 1. do 16. 1. 2009. u Bangkoku, Tajland**

HIV-NAT svake godine organizuje godišnji simpozijum o HIV-u u Bangkoku. Ideja simpozijuma je da se iz godine u godinu prate dešavanja vezana za HIV u kliničkom i farmaceutskom smislu. Glavne teme odnose se na ARV, zdravstveni program, HIV/AIDS terapiju i međudržavnu saradnju. Svetski priznati stručnjaci prezentovaće svoje radove u plenarnim sesijama i radionicama.

Više informacija možete dobiti na adresi www.hivnat.org/

**Intrenacionalna konferencija o rodno zasnovanom
nasilju i polno prenosivim infekcijama, od 15.2. do
18. 2. 2009,
Mumbai, Indija**

Konferencija ima za cilj da dopuni do sada poznate činjenice o tome kako rodno zasnovano nasilje utiče na zdravlje pojedinca i celokupne zajednice. Na konferenciji je predviđeno da se učesnici dodatno informišu o posledicama koje iskustvo nasilja ostavlja na zdravlje žena, porodice, ali i čitave nacije. Biće predstavljena i efikasna programska rešenja, koja utiču na zaustavljanje rodno zasnovanog nasilja.

Na jednom mestu će se okupiti istraživači, program menadžeri, političari, ženske aktivističke grupe, zdravstveni radnici, grupe za zaštitu ljudskih prava i svi oni koji su zabrinuti za ovaj problem. Konferenciju organizuje niz svetskih organizacija, poput UNDP/UNFPA/WHO.

NOVOSTI IZ
OKRUŽENJA

Kordinator HIV prevencije u Republici Srpskoj, Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina je zemlja s niskom prevalencom HIV infekcije. Da li da ovu rečenicu glasno izgovaramo i budemo ponosni, ili da se zamislimo i upitamo šta se stvarno dešava u zemlji koja, kada je ova infekcija u pitanju, žestoko stigmatizuje i diskriminiše inficirane. Prateći situaciju u susjednim zemljama, sličnim mojoj, možemo zaključiti da nemamo pravu sliku o sebi samima.

BOSNA I HERCEGOVNA U BORBI SA HIV-OM

Piše: Dr Nataša Lončarević

Prvi slučaj osobe oboljele od AIDS-a u Bosni i Hercegovini registrovan je 1986. godine. Tih godina samo je nekoliko medicinskih radnika bilo uključeno u rješavanje problema tada nove infekcije, nepoznate i pune izazova. Devedesetih godina, ministarstva zdravlja i socijalne zaštite iz dva entiteta, Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine su potpisivanjem raličitih UN dokumenata i deklaracija uvidjeli da će problematika HIV-a i AIDS-a biti prisutna u našem svakodnevnom životu. Tih godina, oba ministarstva su imenovala nacionalne koordinate za prevenciju HIV infekcije, koji su postali veza ministarstva s terenom, organizacijama UN, Internacionalnim i domaćim organizacijama i institucijama. Funkcija je konsultativne prirode. Godine 1997. osnovana je i prva NVO u BH koja se bavi samo ovom problematikom, nastojeći da pokrene priču i davanje pravih informacija o HIV-u / AIDS-u. Period devedesetih godina prošlog vijeka možda je najbolje ostaviti za neku drugu vrstu teksta, jer se karakterizuje velikom borbom, entuzijazmom, etiketiranjima, problemima i učutkivanju ljudi koji se

bave ovom problematikom. O HIV-u se najčešće govorilo samo među u bolničkim zidovima, ali ne i u svakoj bolnici.

Sada, 2008, možemo reći da je stanje na terenu drugačije. Nevladin sektor organizovao se mnogo bolje. Postoji više organizacija i institucija koje se bave ovom problematikom, te problematikom povezanom s tematikom HIV-a. Državni sektor koristi usluge nevladinog, i obrnuto. Problemu se pokušava prići multidisciplinarno.

Bosna i Hercegovina je pre dve godine dobila petogodišnji grant od Global fonda, u vrijednosti od preko 11 miliona dolara. Neko bi možda rekao - velika količina novca, ali u zemlji gdje građani o HIV-u ni ne razmišljaju niti pričaju, a neke državne institucije smatraju ga samo „napuhanom bolešći koja nije tu u zemlji, već je trend pričati o njoj“, onda su sredstva dovoljna koliko da pokrenu neka osnovna pitanja i pruže moguća rješenja. Sa sedam ciljeva programa, koji i u svom nazivu govori da je Bosna i Hercegovina zemlja s visokim stepenom stigmatizacije

i diskriminacije, pokušava se poboljšati status osoba koje žive s HIV-om, te pružiti preventivne informacije i aktivnosti. Iako se u zemlji sprovodi više projekata i programa na temu HIV-a, u ovom tekstu osvrnućemo se na rezultate postignute kroz program Global fonda. Ovo je do sada jedini veći program koji je povezao vladin sektor, sa državnog nivoa do lokalnih zajednica, nevladin sektor, civilno društvo, agencije UN, te u svoju implementaciju uključio osobe koje žive s HIV-om. Program se sprovodi s implementatorima u cijeloj Bosni i Hercegovini.

U svom prvom cilju, pod nazivom „Povećavanje informacija i jačanje komunikacija, te preventivnih aktivnosti kod omladine“, nevladin i vladin sektor u zajedničkom pristupu sa ciljnom populacijom, mladi u školama i van škola, godina od 14 do 25, pokušavaju da podignu svijest o važnosti reproduktivnog zdravlja svojih vršnjaka. Kroz otvaranje mreže prijateljskih servisa, naklonjenih mladima, u domovima zdravlja i rad dermatologa, ginekologa i

„Otvaranjem preko 20 centara za dobrovoljno, povjerljivo i besplatno testiranje na HIV u Bosni i Hercegovini dobijamo mrežu savjetovališta, koje svoj rad i radno vrijeme prilagođavaju potrebama klijenata.“

psihologa, te rad nevladinog sektora u školama i van njih, ovaj cilj programa pokazao se veoma uspješnim i korisnim. Mladi kroz preglede ginekologa, dermatologa, testiranje na polno prenosive infekcije, razgovorom sa psihologom, te pričom o reproduktivnom zdravlju pokazuju koliko im je stalo do zdravlja i koliko su ovakvi servisi korisni za zajednicu.

U okviru cilja „Poboljšanje pružanja informacija populacijama s povećanim rizikom“, nevladin sektor terenskim radom dolazi u kontakt i sprovodi preventivne akcije u populaciji muškaraca koji imaju seksualne odnose i s muškarcima, seksualnim radnicama/ima, zatvorskoj populaciji, te među injekcionim korisnicima narkotika. Takođe, u svim većim gradovima sprovode se aktivnosti terenskog rada, kao i distribucije materijala i informacija o savjetovalištim i organizacijama za pomoć. Kroz ovaj cilj, u Bosni i Hercegovini su prvi put urađena i tri istraživanja o procjeni ponašanja ispitivane populacije, povezana s testiranjem na hepatitis B i C, sifilis i HIV. Informacije i rezultati istraživanja su od velike pomoći u narednom periodu planiranja aktivnosti s populacijama pod povećanim rizikom od dobijanja HIV infekcije.

Otvaranjem preko 20 centara za dobrovoljno, povjerljivo i besplatno testiranje na HIV u Bosni i Hercegovini dobijamo mrežu savjetovališta, koje svoj rad i radno vrijeme prilagođavaju potrebama klijenata. Za potrebe rada savjetovališta izrađen je i protokol, koji do ove godine nije postojao, a kojim se, pored osnovnih principa rada savjetovališta, definišu i principi

povjerljivosti, anonimnosti i dobrovoljnosti. Testiranje je pristupačno, besplatno i povjerljivo.

Rad s romskom populacijom, kad je u pitanju problematika HIV-a, predstavlja program čiji rezultati dokazuju efikasnost, te da bi u nekom narednom periodu trebalo da se nastavi i proširi. Romka populacija, posebno mladi i žene, posebno su ugroženi u Bosni i Hercegovini, zbog nedostupnosti informacija na romskom jeziku, neredovnog pohađanja škola, ranog stupanja u seksualne odnose i brak. Program radionica za ovu populaciju, predavanja i informativni materijal su na romskom jeziku.

U Bosni i Hercegovini je prvi put uspostavljen program smanjenja štete kroz razmjenu igala i šprica, putem nevladinog sektora. Svaki injekcioni korisnik u Banjaluci, Doboju, Tuzli, Zenici, Sarajevu, Brčkom i Mostaru može kod određenih NVO dobiti čistu iglu i špricu, ako donese svoj, već upotrijebljen pribor. Vladin sektor je od velike pomoći u ovom programu, jer je na sebe preuzeo problem uništavanja iskorištenih igala, šprica i ostalog materijala za injekciono ubrizgavanje.

U nekim od gradova Bosne i Hercegovine pojačan je metadonski program, dok su u nekima otvoreni novi, rekonstruisani centri. Ovim su se centri za mentalno zdravlje i psihijatrijska odjeljenja - klinike uključile i pojačale svoje aktivnosti na polju prevencije injekcione upotrebe narkotika i smanjenja prenosa krvno prenosivih infekcija.

Psihosocijalna pomoć PLHIV i rad psihologa i socijalnih radnika kao dijelova

tima koji rade individualno sa PLHIV na infektivnim klinikama, predstavljaju novinu u Bosni i Hercegovini. Sama postavka ovog programa rezultirala je kvalitetnijom podrškom, pomoći i razumijevanjem PLHIV i njihovih porodica. Psiholozi i socijalni radnici pružaju usluge i osobama s hepatitisom B i C. Ovakav pristup, gdje infektolog nije i ne može biti sve za PLHIV, dobra je praksa koja će, nadamo se, naći svoje mjesto i nakon završetka programa.

Liječenje HIV infekcije, te oportunističkih infekcija kod osoba koje žive sa HIV-om, za PLHIV je besplatno i može se ostvariti u tri centra (Banjaluka, Sarajevo, Tuzla). Požrtvovanost, entuzijazam, snalažljivost, nježnost i odricanje ljekara koji rade na ovim klinikama je nešto što zaslužuje posebnu pažnju, i mnogo više stranica nego samo spominjanje.

Polako sklapamo mozaik s infrastrukturom, ljekovima, edukovanim kadrom, testiranjem, ali šta? Još uvijek imamo čovjeka, kao glavnu barijeru da se prekine lanac stigme, diskriminacije i iskorijeni neznanje.

Ovaj put nećemo govoriti o problemima ljudi s HIV-om kada treba da popravljaju zube, operišu se, o skrivanju statusa, o lošoj socijalnoj karti, strahu da neko slučajno ne sazna status, gubljenju posla, nepostojanju zakonske legislativne u pojedinim segmentima zaštite osnovnih ljudskih prava ljudi s HIV-om, otuđenosti od porodice, društva... Ostavićemo ovaj dio za neki drugi broj, u nekom nastavku priče o HIV-u u Bosni i Hercegovini. Do nekog drugog pisanja,

PLHIV- you are in our hearts.

Rubrika: Kontaktiramo

Organizacija AID+ - pomoć iz prve ruke

S obzirom da je naša zemlja tek u skorije vreme krenula u borbu za poboljšanje socialnog i pravnog položaja PLHIV, u ovoj rubrici predstavljamo vam organizaciju kojoj je upravo ova tema glavni cilj delovanja.

Udruženje građana "Više od pomoći - AID+" osnovano je 2006. godine u Beogradu, s ciljem da omogući i poboljša načine udruživanja osoba s HIV-om/AIDS-om i organizovanog delovanja na obezbeđivanju psihološke, socijalne, pravne i zdravstvene zaštite osoba koje žive s HIV-om/AIDS-om.

Udruženje radi na ostvarivanju uslova za kvalitetan i dostojanstven život osoba koje žive s HIV-om/AIDS-om i stvaranja okruženja bez diskriminacije i predrasuda. Delujemo na teritoriji republike Srbije, obuhvatajući svojim aktivnostima preko 250 osoba s HIV-om/AIDS-om, kao i njihove bližnje (porodica, partneri). S obzirom da je organizacija mlada, trudimo se da naše odgovorno delovanje bude izvor dobre reputacije koju već posedujemo, kako među drugim organizacijama tako i među korisnicima. Naročito usmeravamo pažnju na izgradnju dobrih kontakata sa Šestim odeljenjem Infektivne klinike u Beogradu.

Osim konsultacija i individualne podrške, članovi udruženja zastupaju

prava osoba sa HIV-om/AIDS-om, kroz aktivno učešće u relevantnim telima, odborima i mrežama, kao što su : Country Coordination Mechanism (CCM), Vojvodanska mreža, UNOPA i Mreža PLHIV Srbije. Članovi Udruženja su među potpisnicima Declaration on Action and partnership to fight HIV/AIDS in South-Eastern Europe 2006. godine u Bukureštu, Rumunija. Naši članovi učestvovali su i učestvuju na mnogobrojnim konferencijama, seminarima i treninzima koji se odnose na problematiku HIV-a /AIDS-a (2nd Western Balkans Programme to fight HIV/AIDS, Pržno, Crna Gora, oktobar 2006, 2nd Regional SEE Youth Summit in HIV/AIDS prevention, Omladina JAZAS, Novi Sad, decembar 2006, Uvod u HIV/AIDS i mentalno zdravlje, januar 2007, kao i predavanja na istu temu o problemima ljudi s HIV-om /AIDS-om u Hagu, Holandija, novembar 2007). Trenutno radimo na projektu "Briga i podrška za hronično bolesne - Jačanje kapaciteta asocijacije za ljude koji žive s HIV-om, Više od pomoći".

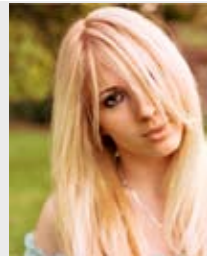
Udruženje građana "Više od pomoći" možete naći na adresi Skadarska 41, Beograd (dvorišna zgrada u prizemlju, stan 8, broj telefona 011 33 44 66 1, svakim radnim danom od 10.30 do 17.00, kao i na brojeve telefona:

064 125 68 37 Uroš
064 230 8934 Dragan

Email: office@aidplusserbia.org, ili na veb adresi www.aidplusserbia.org
Dobro došli u naš kutak za srećan trenutak!

Dopuna iz prošlog broja
U prošlom broju ostali smo vam dužni kontakte za Asocijaciju Žena + , a sad ih objavljujemo: Asocijacija Žena plus, e-mail: zena.plus@yahoo.com; telefon: 011-2656-822; mobilni telefon: 064-1457-122

JEDNOM MUZIČAR, UVEK MUZIČAR

Piše: Jelena Orlić

Predrag Jovanović, poznatiji kao Peđa D' Boj muzikom je počeo da se bavi sa 14 godina, a već sa 17 otišao u inostranstvo da svira gitaru. Postao je popularan osamdesetih godina sa svojim bendom ``The boys`` i velikim hitom ``Jugoslovenka``.

Kakva je situacija sa rok'n'rolom danas?

Postoji dosta rokenrol bendova, mladih, jako dobrih koji se više lansiraju na inostrano tržište. To su naši bendovi koji sviraju po Veneciji, Berlinu, Švajcarskoj, dok je ovde kod nas to malo zamrlo. Turbo folk sada vlada, ali to je period koji se menja kao i moda. Čas su u modi zvoncare, čas džins, tako da se muzika menja kao i moda, čas je haus, tehno, folk.

Ima mesta za sve ali malo je rokenrol ovde u padu i to je verovatno zbog DJ-eva. Lakše je klubovima da dovedu jednog čoveka nego ceo bend. Finansijski je to mnogo skuplje, a mi smo jedna od najsiromašnijih zemalja u Evropi.

Kakva su tvoja umetnicka iskustva iz Evrope?

Pošto sam sa gitarom krenuo neuk u svet, gitaru sam ostavio u Parizu, kada sam čuo kako ljudi sviraju. Čekao sam u redu da kupim kartu za film i došla su tri klinca i odsvirala nešto na gitari. Rekoh sebi, Peđa baci gitaru, okači je o zid. Kada mogu klinci ovako da sviraju, kako li rade tek oni koji snimaju. Onda sam

uložio novac i kupio sam parče kože, makaze, lepak i krenuo sam da radim rukotvorine. Bile su to narukvice od kože, tašne, kaiševi i to se jako dobro prodavalo. Bavio sam se pre toga i srebrnim nakitom, pravio sam prstenje i jako

Veruj u sebe najviše jer ti si sebi svoj Bog i veruj u tu enrgiju koju mi nazivamo Bog. Slušaj svoju intuiciju i radi ono sto voliš, ako imaš mogućnosti. Ako nemaš, radi ono sto moraš, dok ne dodješ do cilja koji zeliš.

dobro živeo od toga. Živeo sam u hotelu kao car. Putovao sam Evropom, odlazio do Danske, Nemačke, Švedske, Švajcarske. U Nemačkoj sam napravio biznis sa pletenim kožim kaiševima. Na Ibici sam otvorio butik, pravio sam indijske majce, jakne i haljine. Pravio sam revije u Kanu i Monte Karlu. Posle mi je i to dosadilo, ali - jednom muzičar, uvek muzičar. Uvek sam pored posla imao hobi gitaru. Na kraju sam se opet vratio muzici.

Da li verujes u ljubav za ceo život?

Verujem, verovao sam i verovaću.

Kakav je tvoj stav prema ljudima koji su zaraženi HIV-om, kao i širenju side u našoj zemlji?

U svakom veku ima nekih bolesti koje se pojavljuju, kao što je to ranije bila kuga. Svako novo vreme, donosi nove bolesti, zaraze. To je deo današnjice i nažalost, ja to ne mogu da promenim. Nadam se će naučnici brzo pronaći lek protiv HIV-a. Treba se paziti i razmišljati brže od polnog organa.

Koliko je važno da se ljudi testiraju na HIV u današnje vreme?

Svaki normalan čovek bi trebalo u godinu, dve dana da napravi test krvi, ne samo zbog HIV-a već zbog raznih bolesti koje možda ne znamo da imamo, a imamo. Ja radim to dva puta godišnje. Ako se preteruje u bilo čemu, ako piješ previše vode - udavićeš se, ako previše piješ alkohol - napiješ se. Ako sve radiš umereno, to je dobro za telo. Što se tiče ljudi koji žive sa HIV-om, meni je uvek žao kada čujem da se neko zarazio, ali HIV pozitivne ljudi treba tolerisati, kao i sve "normalne" ljude. Neko ima kijavicu, a neko HIV, pa šta ako ima HIV - daj da mu pomognemo. Treba što više da se reklamira i podstiče razgovor o HIV-u, pogotovo treba da se utiče na mladu generaciju da barem stave prezervativ. Ja poznajem ljude koji žive zajedno, ona ima sidu, on nema. Vode ljubav, on koristi prezervativ i naravno nije se ni zarazio. Pri tom joj je velika podrška i pomoć. Zato treba svakog tolerisati, verovati jedno drugom i verovati sebi.

Šta bi poručio našim čitaocima, koji je tvoj životni moto?

Veruj u sebe najviše jer ti si sebi svoj Bog i veruj u tu enrgiju koju mi nazivamo Bog. Slušaj svoju intuiciju i radi ono sto voliš, ako imaš mogućnosti. Ako nemaš, radi ono sto moraš, dok ne dodješ do cilja koji zeliš.

Šta se dešava sada u tvom životu?

Sada gradim karijeru na svoj način. Nekima se dopada, a nekima ne. Pokušavam da postignem onaj nivo gde mislim da mi je mesto u ovoj zemlji. Emotivno, imam veliki problem sa majkom moje ćerke Mihail. Ja nisam poštar, ni čovek koji radi u kancelariji. Ja sam estradni umetnik, muzičar. Ja moram da izlazim, da koketiram, ceo život to radim. Ali ćerku obožavam, to mi je najveći Božiji dar. Sve što mi se desilo je prava stvar. Nekada ima sunca, kiše, grada, vetra i povetarca, tako da to je moj život i moja sudbina. Ja sam taj koji sve to treba na miran način da izvaja.

JAZAS

OMLADINA

